

Linnavuori Kuhmoisissa.

Päijälän kylässä

Korolan kirkkoherran virkatalon maalla.

Olin viime kesänä tilaisuudessa tarkastamaan erästä Kuhmaisten pitäjässä, Päijänteen länsipuolella olevaa historian tärkeitä limaa, josta Gottlundin ja Reinholmin papereissa on hyvin erinlaisia, monen eri henkilön, osaksi häällyviin muistotietoihin nojauvia kertomuksia. Linna on Korolan kirkkoherran virkatalon maalla Päijälän kylässä. Tuo talo on noin 2½ km. kirkosta pohjoiseen, mutta linna sijaitsee eräällä sen ulkopuolelta harvaan asutussa sisämaassa, joka palsta ennen isoajakaon on ollut yhteis-
maana.

Kun näet kirkolta ajaa Puukkosiin eli pohjoiseen noin n. 7 km. poikkeee vanha, v. 1856 mäkiensä vuoksi hyljätty 4 virstan pituinen, nyt umpeen pensastunut maantie "Voikalle kädelle eli itäkoillista kohti ja juoksee Linnajärven eteläpäähän ohitsee, kääntyen sitten pohjoiseen. Täällä maantien polven sisäpuolella, ^{pohjoisella} Linnajärven ja Pienen Saaresjärven välillä kohoaa Linnavuori. Koska paikkakunnalla ei kuulu olemaan muuta Linnavuorta, täytyy tämän olla saman, josta Reinholmin tietojen mukaan, kir-

- 1) Tuon vanhan tien luonaan olevan ainostaan vuodelta 1792 sen vuoksi, että eräseen kallioon vasemmalla puolella vanhan tien haaraa (kirkosta tullen) on hakattu tuo vuosiluken ja sama vuosiluku kuuluu näkyneen jossakin toisessa Linnavuoren lähellä olevassa kalliossa. Vanhojen ihmisten puheiden mukaan olisivat näet nuo vuosiluokat hakatut silloin kuin tietä leikittiin. (Suutari F. Lindinin tiedonanto).

4) Pienen Saaresjärven, korjattu K.S.H.

jassani "Suomen muinaisliimat" N° 188, olen kertonut
ja sitä tarkoittaa Götthlundinkin tieto Linnavuoresta
Saareksen järven rannalla (kts. Suom. muin. liimat N° 187).
Götthlundin mainitsema Saareksenvuori taas on Kuhlmoisisja
asuvan suutari Fabian Lindinin ilmoituksen mukaan,
eri vuori, joka sijaitsee Saaresjärven rannalla vastapäi-
tä Linnavuorta. Suomutkav-vuori, jota nimellä Götth-
lund mainitsee Linnavuoren toisintonimellä on käytetty
Puukskoisten kylässä, jossa Götthlund siellä käydessään sen
kuuli (Lavijärven silloiselta isäntältä; kts. Lindinin kirje ²²/_{IX}
1907, top. ark.), mutta muualle se on melkein tunte-
maton.

Linnavuorelle päästäkseen on mukavin ajaa
mutta maantietä (kirkolta tullen) 8 ^{nu} kilometritolpan
kohdalle ja sieltä poiketa vanhaa tietä 1 km² verran
lakaisiin Linnajärven torpalle, josta sitten on kävelyä
1 km vuorelle.

Linnavuori on arviolta noin 30 a 35 met. kor-
kea kukkula, josta näkyy Päijänteen itäinen rantakin.
Se on itä- ja eteläpuolelta aivan äkkijyrkkä, ja pääse-
mätön; pohjois- ja länsipuolelta, joka antaa Linnajärvelle
näin, loivaaan viettävä. Lounaispuoli on osaksi äkkijyrk-
kä, mutta siellä on myös portaan tapaisesti, vaikka jyrkäs-
ti nousevaa kallis- ja kivirovaa, jota myöten voi kii-
velä ylös.

Vuoren päälystä, joka ^{lince/} ~~on~~ n. 65 ^(x55) met. rüstünsä laa-
ja ei ole tasainen. Koillispuolella on penker, jonka ulko-
syrjät jyrkkinä syöksyvät alas; muu osa päälystä ^{on noin} ~~lince~~
65 met. luot.-kaak. ja 40 met. koill.-loun. Korkein kohta
on kaakkoispäässä. Lustoispäässä on matalampi tasanko,
joka keväällä näkyy pysyvän suontapaisena kosteikko-
na ja jota etelä-, kaakkois- ja itäpuolelta ympäröi pys-
tyt, mutta erikorkuiset kalliot. Tämän pihau länsi-
äyrästä myöten, josta vihollisen on ollut helppo nousta
vuorelle, juoksee n. 25 met. pitkä, rauennut ja sam-

Päijänteen itäinen rantakin. Se on itä- ja eteläpuolelta aivan Räkijärven Linnavuori Kuhmoisissa, Päijälän kylässä Korolan kirkkoherran virkatalon maalla.

Olin viime kesänä tilaisuudessa tarkastamaan erästä Kuhmoisten pitäjässä Päijänteen länsipuolella olevaa historian takaista linnaa, josta Gottlundin ja Reinholmin papereissa on hyvin erinlaisia, monen eri henkilön osaksi häälyviin muistotietoihin nojaavia kertomuksia. Linna on Korolan kirkkoherran virkatalon maalla Päijälän kylässä. Itse talo on noin 2 1/2 km kirkosta pohjoiseen, mutta linna sijaitsee eräällä sen ulkopalstalla harvaan asutussa sisämaassa, joka palsta ennen isoajakoa on ollut yhteismaana.

Kun näet kirkolta ajaa Puukkosiin eli pohjoiseen päin n. 7 km, poikkeee vanha " v. 1856 mäkiensä vuoksi hyljätty 4 virstan pituinen nyt umpeen pensastunut maantie" oikealle kädelle eli itäkoillista kohti ja juoksee Linnajärven eteläpään ohitse, kääntyen sitten pohjoiseen. Tässä maantien polven kohdalla, Linnajärven ja Pienen Saaresjärven välillä kohoaa Linnavuori". Koska paikkakunnalla ei kuulu olevan muuta Linnavuorta, täytyy tämän olla sama, josta Reinholmin tietojen mukaan, kirjassani "Suomen Muinaislinnat" n:o 188, olen kertonut ja sitä tarkoittaa Gottlundinkin tieto Linnavuoresta Saareksen järven rannalla (kts. Suom. muin. linnat N:o 187). Gottlundin mainitsema Saareksenvuori taas on Kuhmoisissa asuvan suutari Fabian Lindénin ilmoituksen mukaan, eri vuori, joka sijaitsee Saaresjärven rannalla vastapäätä Linnavuorta. Se Suomutkallivuori, jota nimeä Gottlund mainitsee Linnavuoren toisintanimenä on käytetty Puukkoisten kylällä, jossa Gottlund siellä käydessään sen kuuli (Savijärven silloiselta isännältä, kts Lindenin kirje 22.09. 1907, top ark.), mutta muualla se on melkein tuntematon.

Linnavuorelle päästykseen on mukavin ajaa mutta maantietä (kirkolta tullun) 8^{nen} kilometritolpan kohdalle ja sieltä poikkeaa vanhaa tietä 1 km verran takaisin Linnajärven torpalle, josta sitten on kävelyä 1 km vuorelle.

Linnavuori on arviolta noin 30 á 35 met. korkea kukkula, jolta näkyy

2 Kuhmoinen (Hj.A.)

Päijänteen itäinen rantakin. Se on itä- ja eteläpuolelta aivan äkkijyrkkä ja pääsemätön; pohjois- ja länsipuolelta, joka antaa Linnajärvelle päin, loivaan viettävä. Lounaispuoli on osaksi äkkijyrkkä, mutta siellä on myös portaan tapaisesti, vaikka jyrkästi nousevaa kallio- ja kivirovaa, jota myöten voi kiivetä ylös.

Wuoren päällystä, joka lienee n. 65 x 55 met. ristiinsä laaja, ei ole tasainen. Koillispuolella on penker, jonka ulkosyrjät jyrkkinä syöksyvät alas; muu osa päällystää on noin 65 met luot.-kaak. ja 40 met. koill.-loun. Korkein kohta on kaakkoispäässä. Luoteispäässä on matalampi tasanko, joka keväällä näkyy pysyvän suontapaisena kosteikkona ja jota etelä- kaakkois- ja itäpuolelta ympäröi pystyt, mutta erikorkuiset vallit. Tämän pihan länsiäyrästä myöten, josta vihollisen on ollut helppo nousta vuorelle, juoksee n. 25 met pitkä, rauennut ja sammaltunut kiviaita eli muuri, jonka leveys nyt on noin 1.5 á 2 met. ja korkeus puolet siitä ja joka keskivälillään liittyen erääseen isompaan kivimöhkäleeseen kaartaa ulospäin. Sitä on kalkkilaastia käyttämättä rakennettu irtonaisista kivistä, joita on ladottu päällystän ja on sen korkeus ennen ollut suurempi.. Wuoren luoteiskulmalla on epäilemättä ollut muurin jatkoa, vaikka sen kivet ovat vieritetyt alas.

Lisäksi huomaa tällä vuorella joukon kivikasoja. Sellaisia luin 11, joista 4 mainitulla pihalla ja muut 7 idän ja kaakon puolilla ylempillä vuoren osilla. Ne ovat noin 1.5 á 2 met. laajat ja kootut miehen kannannaisista kivistä ja pyöreäköistä. Herra Lindén oli joku vuosi takaperin, oman kertomuksensa mukaankaivellut niitä ja huomannut niissä hiiltä. Kun rauniot vieläkin olivat avonaisina, jommoisiksi ne kaivauksen kautta olivat jääneet, olin minäkin tilaisuudessa muutamissa näkemään hiiltä, toisissa oli joku 1/2 metrin laajuinen laakakivi jäänyt kallelleen j.n.e. Kivien suuruudesta ja hiilistä sain sen käsityksen, että kasat alkujaan olivat olleet vuorella paossa olijain tulenpesiä. Koillispuolisella penkereellä en käynyt, jonka vuoksi en tiedä olisiko siellä joku varustettu rotko tai kivikasoja.

3 Kuhmoinen , Hj. A.

Linnavuorella ei ole mitään luolaa, kuten Gottlund sanoo, vaan sen Saaresjärven puolisella sivulla on pystystä kallioseinästä lohjennut kallion lohkare ja siten syntynyt oven muotoista koloa sanotaan Pirunkamariksi. Kansan tarina kertoo että paholainen siitä on kulkenut ulos ja sisään sekä että vuoren sisällä löytyy aarteita, etenkin hopeakaluja, joita hän on kuitannut juhannusyönä vuorella, mutta auringon noustua on vienyt takaisin. (Lindenin kirje 5.8.1907). On huomattava että tämä kallionkolo ei ole sama kuin se todellinen luola, mikä on Saareksenvuorella. Gottlundin puhe sisällekäytävästä " med konst inhuggen port, med dörrposten och spikar" on tietysti paljasta lorua.

Linnoituksen paikan valinta eli sen sijoitus jylhälle vuorenkukkulalle ja muurin rakentaminen kalkkilaastia käyttämättä kuin myös tulensijat vuorenkukkulalla osoittavat, että linnoitus on syntynyt pakanuuden aikana arvattavasti myöhemmällä rautakaudella.

Linnavuori on meidän päivinä jokseenkin kaukana lähimmistä kylistä. ~~Kuulin~~ Kuulin kuitenkin Kuhmossa kerrottavan että Päijänteestä kulkee vanha tie (tahi tien kanta?) Säynetjokea pitkin Juntolle ja Linnavuoren ohitse Sarvitaipaleen taloon. Tämä siis viittaisi entiseen liikkeeseen Linnavuoren tienpoilla. Samoin on siellä sisämaassa monessa paikoin huomattu kiviraunioita, jotka kenties ovat jäännöksiä kiukaista tai tulenpesistä ja siis osottavat että sielläkin asutusta joskus on ollut (Lindenin anta~~en~~ien tietojen mukaan). Jos linnan käytäntöajan kanssa samanaikuisen asutuksen otaksuminenssiellä vahvistuu, on helpompi käsittää linnan nykyään syrjäistä asemaa.

Helsinki marraskuun 12. päivänä 1907

Tuon mukaan tien luullaan olevan ainoastaan vuodelta 1792 sen vuoksi, että erääseen kallioon vasemmalla puolen vanhan tien haraa (kirkolta tullen) on hakattu tuo vuosiluku ja sama vuosiluku kuuluu näkyneen jossakin toisessa Linnavuoren lähellä olevassa kalliossa. Vanhojen ihmisten puheiden mukaan olisivat näet nuo vuosiluvut hakatut silloin kun tietä tehtiin (Suutari F. Lindénin tiedonanto)

5 10 15 20

Saarek-
 Lon
 järvi
 tamm.

Selitys:
 Kivikasa
 Kiviainesta 2 m. levy
 60-70 sm. korke.

120 m / 3
 120 m / 40 m. ast.

Limnauksen Poppilan
 maalla Kulkonaisissa
 n. 8 km
 n. Pöytästä Kivikasta
 pohjoiseen Saarekseen ja
 Limnauksen veteä
 arvosta ²⁴⁰ 30 m. korke (korkeam-
 pi kuin 15 metrin pituisen mänty).
 Itäpuolella maantietä, 8 m. km. tolpas-
 ta n. 1 km. itään vanhan maantien varrella

Limavuori
Korolan maalla
Kuhöisissa.

0 5 10 20 30 40 Mtr.

maltunut kiviäitä eli muuri, jonka leveys nyt on noin 1,5² met. ja korkeus puolet siitä ja joka keskivälillään lüttyen etäiseen isompaan kivi-möhläleeseen kaartaa ulospäin. Sitä on kaikkilaastia käyttämättä rakennettu irtonaisista kivistä, joita on ladottu päällytyksen ja on sen korkeus suuren ollut suurempi. Vuoren luoteis-kulmalla on epäilemättä ollut muuriin jatkoo, vaikka sen kivet ovat vieritetyt alas.

Lisäksi huomaa tässä vuorella joukon kivikasoja. Sellaisia löin 11, joista 4 mainitulla "pihalla" ja muut 7 idän ja kaakon puolisilla yleisillä vuorensilla. Ne ovat noin 1,5 - 2 met. laajat ja kootut misen kannanaisista kottillisista ja pyöreähköistä kivistä. Herra Lindén oli joku vuosi takaperin, oman kertomuksensa mukaan, kaivellut niitä ja huomannut niissä hülitä. Kun rauniot vieläkin olivat avonaisina, jommoisiksi ne kaivauksen kautta olivat jääneet, oli minäkin tilaisuudessa muutamissa näkemään hülitä, toisissa oli joku 1/2 metrin laajuinen laakakivi jäänyt kalleen j. n. e. Kivien suurudesta ja hülistä sain sen käsityksen, että kasat alkuaan olivat olleet vuorella paossa oljain tu-lupesinä.

Kaikkipuolisella penkerellä en käynyt, jonka vuoksi en tiedä olisiko siellä löytynyt jokin varustettu rotko tai kivikasoja.

Limnaruoressa ei ole mitään luolaa, kuten Gattlund sanoo, vaan sen Saaresjärven puolisella sivulla on pystytetty kallionseinästä loheunut ~~o~~ ~~muutama~~ kallion lohkat ja siten syntyynyt oven muustaista koloa sanottaan Piunkamariksi. Kansan tarina kertoo että "paholainen sitä on kulkenut ulos ja sisään sekä että vuoren sisällä löytyy aarteita, etenkin hopeakaluja, joita hän on kuurannut juhannusyönä vuorella, mutta auringon noustua on vienyt takaisin" (Lindénin kirje 5/ VIII 1897). On huomattava että tämä kallionkolo ei ole sama kuin

se todellinen luola, mikä on Saareksen vuoresa. Göttlandin puhe sisällekäytävästä: "med konst inhuggen port med dörrposten och spikar" on tietysti paljasta lohua.

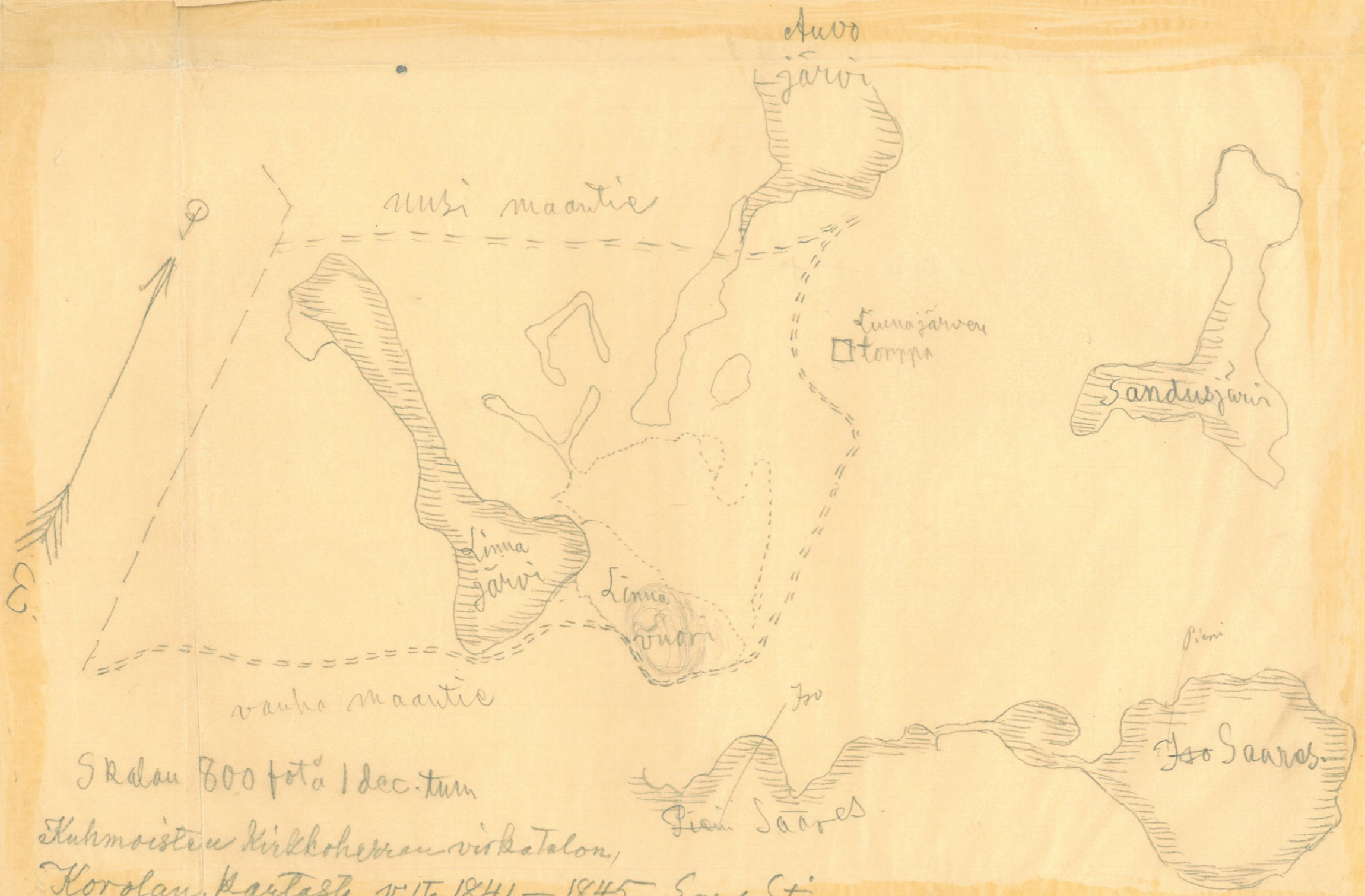
Linnoituksen paikan valinta eli sen sijoitus jylhällä vuorenkukkulalle, ja muurin rakentaminen kalkkilaastia käyttämättä kuin myös tulensijat vuoren kukkulalla osoittavat että linnointus on syntynyt rakanneiden aikana arvioitavasti myöhemmällä rautakaudella.

Linnavuori on meidän päivinä jokseenkin kaukana lähimmistä kylistä. Kuulin kuitenkin Kuhmoisissa kerrottavan että Päijänteestä kulkee vanha tie (tai tien kanta?) Säynäsjokea pitkin Juntolle ja Linnavuoren ohitse Sarvitaipaleen taloon. Tämä siis viittäisi entiseen liikkeeseen Linnavuoren tienoilla. Samoin on siellä sisämaassa monessa paikoin huomattu kiviraunioita, jotka keuhies ovat jäännöksiä kirkkaista tai tulenpesistä ja siis osoittavat että sielläkin asutusta joskus on ollut. (F. Lindénin antamien tietojen mukaan). Jos linnan Käytäntöajan kausa samanaikuisen asutuksen otaksuminen siellä vahvistuu, on helpompi käsittää linnan nykyään syrjäistä asemaa.

Helsinki Marraskuun 12 p. 1907.

Yrjö Appelym-Liivalo.

Muhum oinen

S. Kallan 800 foto 1 dec. tum

Stuhmoisten kirkkoherran virkatalon,

Korolan, Kartasto v. 11:ta 1841 - 1845. Lars Stjernvall

Dr. Axel Lagerström Kirjalas Kopioiminen 1907.

Muhum oinen